

cházel nejvyšší soud i v rozhodnutí ze dne 21. listopadu 1929. Podle § 394 ex. ř. jest ten, na jehož návrh bylo povoleno prozatímní opatření, povinen nahraditi odpůrci majetkové újmy z prozatímního opatření, mimo jiné i tehdy, když se žádost o zatímní opatření »i jinak« ukázala neoprávněnou. Z toho plyne, že důvod, pro který se ukázalo prozatímní opatření neoprávněným, jest nerozhodný pro odpůrcův nárok na náhradu ve smyslu § 394 ex. ř. a že tento nárok nelze posuzovati podle XXX. hlavy obč. zák., nýbrž jen podle zvláštního ustanovení § 394 ex. ř., tvořícího výjimku ze všeobecné zásady § 1295 obč. zák. (Viz rozhodnutí čí. 5193 a 9906 sb. n. s.). Avšak uplatňování nároku na náhradu škody podle § 394 ex. ř., i když se děje dodatečně, nemůže se dít žalobou, sporem a rozsudkem, nýbrž jen způsobem pro tento případ v § 394 ex. ř. zvláště předepsaným, návrhem, o němž po šetření podle § 55 odstavec druhý a třetí ex. ř. rozhoduje soud usnesením. Tento zvláštní předpis sleduje účel, by se nároky odpůrcovy na náhradu majetkové škody vyřídily přímo v exekučním řízení, nikoliv nákladným sporem. (Viz rozhodnutí čí. 2999 a 5763 sb. n. s.) Jen kdyby šlo o prozatímní opatření povolené soudem cizozemským, bylo by lze — jak bylo vyloženo v rozhodnutí čí. 4220 sb. n. s. — domáhati se náhrady podle § 394 ex. ř. pořadem řízení sporného. — Ježto bylo v souzené rozepři jednáno a rozhodováno o nároku, pro jehož uplatňování není pořad práva (pořad sporného řízení) podle zákona přípustný, jde o zmatečnost vytčenou v § 477 čí. 6 c. ř. s., k níž jest přihlížeti z úřadu v každém období řízení, pročez bylo k rekursům obou stran rozhodnouti, jak se stalo.

Čís. 11129.

Nárok z bezdůvodného obohacení směřuje ke vrácení toho, co přešlo bezdůvodně ze jmění zkráceného do jmění obohaceného. Nejde o takový nárok, domáhá-li se zmocnitel na zmocněncově úpadkové podstatě vydání věci, již dal koupiti a zaplatil prostřednictvím zmocněnce, jež však, an zmocněnec upadl mezitím do konkursu, byla prodátelem splněna do úpadkové podstaty.

Zmocňovací smlouva a příkaz nejsou dvojstrannými smlouvami ve smyslu § 21 konk. ř. Splnil-li však zmocnitel úplně smlouvu, může ohlásiti svůj nárok, převedený na peněžní pohledávku, do úpadku zmocněnce jako pohledávku úpadkovou, pokud ovšem by mu nepřislušel nárok na vyloučení podle § 44 konk. ř.

Nároky na vyloučení podle § 44 konk. ř. se mohou zakládati nejen na věcném právu, nýbrž stačí i nároky obligační, jen když majetkový předmět nepatří do majetku úpadcova, ale přes to byl pojat do podstaty. Nároky na vydání věci (z kupní smlouvy) mohou býti předmětem vylučovacího práva. Kdo tvrdí, že mu patří obligační nárok k věci, již na sebe převedla úpadková podstata, musí dokázati, že mu příslušel nárok v době vylučování. Prohlásil-li zmocněnec před úpadkem ku prodávateli, že kupuje (nemovitost) pro zmocnitele, a převedla-li napotom zmocněnecova úpadková podstata tento nárok na sebe, dávši si připsat nemovi-

tost, přísluší zmocniteli proti zmocněncově úpadkové podstatě nárok na vyloučení věci z úpadkové podstaty podle § 44 konk. ř.

(Rozh. ze dne 31. října 1931, Rv I 1274/30.)

Žalobkyně domáhala se na úpadkové podstatě svého manžela, by bylo uznáno právem, že žalobkyni přísluší nárok na vlastnictví k polovině domu čp. 67 v M. a že podle rozsudku o této žalobě může býti knihovně vloženo pro žalobkyni vlastnické právo na polovině domu. Procesní soud první stolice uznal podle žaloby, odvolací soud žalobu zamítl. Důvody: Žalobkyně tvrdila, že roku 1923 společně se svým manželem inž. Valtrem V-em koupila od firmy Č. dům čp. 67 za 90.000 Kč, že tuto koupi vyjednával manžel žalobkyně inž. Valter V. a její otec Ferdinand K., a že bylo ujednáno, že dům má býti připsán knihovně žalobkyni a jejímu manželi, každému polovicí, že žalobkyně odevzdala svému muži hotově 80.000 Kč, by ujednanou cenu prodávatele zaplatil, že manžel k tomu ze svého přidal 10.000 Kč, a celou kupní cenu 90.000 Kč skutečně vyrovnal, že tehdy nebylo lze vyhotoviti kupní smlouvu, poněvadž šlo o nemovitosti státem zabrané, že proto prodávající podala žádost o jich propuštění ze záboru, že pak, než došlo vyřízení žádosti o propuštění ze záboru, byl na jmění Valtra V-a vyhlášen úpadek, že si úpadková podstata dala vyhotoviti smlouvu pro sebe o koupi celého domu a knihovně ji vložiti a že odpírá uznati nárok žalobkyně na vlastnictví k polovici domu. Žalobkyně uznala za pravou kupní smlouvu předloženou žalovanou stranou, podle níž firma Č. prodala žalované úpadkové podstatě dům a stavební parcelu, na níž stojí, spolu s další stavební parcelou a s dílci tří pozemkových parcel za 90.000 Kč, před podpisem smlouvy hotově vyplacených, a to dne 21. července 1927, a smlouva ta byla podle usnesení okresního soudu ze dne 7. října 1927 knihovně vtělena. Na základě tohoto přednesu domáhala se žalobkyně toho, by bylo proti žalované úpadkové podstatě inž. Valtra V-a uznáno právem, že žalobkyni přísluší nárok na vlastnictví polovice domu čp. 67 a že podle rozsudku může jí býti toto právo vlastnické knihovně vloženo, aniž uvedla, z jakého právního důvodu činí tento žalobní nárok proti žalované úpadkové podstatě. Jest se proto zabýváti s otázkou, zda ze skutkových tvrzení žalobkyně tento právní důvod vyplývá. Podle § 859 obč. zák. jest zdrojem závazku buď zákon nebo právní jednání nebo poškození. Že by tu mohl přijíti v úvahu zákon jako zdroj žalobního nároku, jest venkoncem vyloučeno. Právní jednání inž. V-a se žalobkyní, z něhož by mu proti ní plynula povinnost, nebylo vůbec tvrzeno. Jen zdaleka bylo v přednesu žalobkyně naznačeno, že při vyjednávání roku 1923 byl jejím plnomocníkem, avšak z jeho tehdejšího jednání jako plnomocníka žalobkyně nic nepozastavuje, naopak zakládá své nároky na tom, co podle jejího tvrzení tehdy vyjednával. Že mu z plnomocenského poměru po roce 1923 vznikla povinnost, nebylo tvrzeno, a také zejména pro rok 1927 ani nemohlo býti uplatňováno, ana sama žalobkyně tvrdila, že roku 1926 upadl do konkursu, čímž podle

§ 1024 druhá věta obč. zák. plnomocenský poměr mezi nimi zanikl; tím méně lze z onoho plnomocenského poměru v roce 1926 zaniklého odvozovati závazek proti žalované úpadkové podstatě. Zbývá proto jen ještě případný nárok z utrpeného poškození, který podle § 1295 obč. zák. předpokládá především zavinění žalovaného. To bylo by podle přednesu žalobkyně lze shledávati jen v tom, že žalovaná uzavřela kupní smlouvu o koupi celého domu čp. 67 dne 21. července 1927 s firmou Č., ale není předneseno nic, z čeho by plynulo, že toto uzavření smlouvy bylo na straně žalované úpadkové podstaty porušením nějakého jejího závazku. Šlo o novou smlouvu podstatně jiného obsahu, než byla roku 1923 ústně podle tvrzení žalobkyně uzavřena řečenými závody a, bylo-li původní ujednání učiněno závazně, byla by vina jen na straně řečené firmy. Nesprávné jest, spatřuje-li první soud důvod neplatnosti tohoto nového ujednání ve smlouvě uzavřené se žalobkyní podle jejího tvrzení roku 1923, jak jest zřejmo z § 430 obč. zák., který řeší i otázku ručení za náhradu takto způsobené škody v ten smysl, že náhradu lze požadovati jen na dosavadním vlastníku, smlouvu nedodrževším, nikoli na novém nabyvateli. Žalobkyně projevuje právní názor o věci teprve v odvolacím sdělení, uvádějíc, že se žalobní nárok opírá o to, že žalobkyně roku 1923 prostřednictvím inž. Valtra V-a dosáhla řádného důvodu k nabytí vlastnického práva k polovici domu čp. 67, že tento titul měla v době podání žaloby a že má právní možnost uplatniti jej ve smyslu § 350 první odstavec ex. ř. Toto tvrzení osvětluje právní omyl žalující strany, záležející v tom, že tvrzeného jí právního titulu bylo dosaženo jen proti firmě Č. jakožto jediné ze smlouvy zavázané, že však z něho neplyne závazek pro žalovanou stranu, poněvadž jde jen o obligační závazek, nikoli o tak zvané věcné právo k věci podle §§ 307 a 308 obč. zák. Poněvadž jest právní názor, na němž jest vybudován rozsudek prvního soudu a podle něhož smlouva ze dne 21. července 1927 jest ohledně polovice domu čp. 67 neplatna a žalovaná úpadková podstata nemohla smlouvou tou nabytí nároku na odevzdání polovice domu do vlastnictví, nesprávný, a poněvadž by nebylo lze žalobě vyhověti, ani kdyby se všechna její tvrzení pokládala za prokázaná, najmě ani, kdyby se vzal za podklad skutkový děj prvním soudem bez ohledu na přednes strany zjištěný, nebylo zapotřebí zabývati se s ostatními odvolacími důvody uplatňovanými odvolatelem, bylo odvolání vyhověno a změnou napadeného rozsudku žaloba zamítnuta.

N e j v y š š í s o u d zrušil napadený rozsudek a vrátil věc odvolacímu soudu, by o ní znovu rozhodl.

D ů v o d y:

Předem jest se zabývati vývody, provádějícími dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.), jimiž dovolatelka hájí názor, že jde o nárok opřený o ustanovení § 21 konk. ř. neb o nárok podle § 44 konk. ř. na vyloučení a že se domáhá nároku toho proti úpadkové podstatě jako obmyslnému držiteli podle § 335 obč. zák. z důvodu bezdůvodného obohacení úpadkové podstaty (§ 46 čís. 4 konk. ř.). Nevadí, že svůj právní názor vyslovila dovolatelka teprve

v dovolání, poněvadž právní posouzení věci přináleží soudu, kdežto strany jsou povinny přednésti jen skutkové okolnosti, z nichž zažalovaný nárok odvozují (§§ 78 čis. 2, 177 prvý odstavec, 179, 226 prvý odstavec c. ř. s.). Pokud dovolatelka opírá svůj nárok o bezdůvodné obohacení úpadkové podstaty, jenž je pohledávkou za úpadkovou podstatou podle § 46 čis. 4 konk. ř., neplyne z jejího přednesu zažalovaný nárok. Neboť pohledávky nebo nároky za úpadkovou podstatou musí sice býti plněny v původním svém obsahu a nepřeměňují se podle § 14 prvý odstavec konk. ř. na pohledávky peněžité, avšak nárok z bezdůvodného obohacení směřuje ke vrácení toho, co přešlo ze jmění zkráceného bezdůvodně do jmění obohaceného (§§ 1431, 1435 obč. zák.). Žalobkyně je však podle vlastního přednesu zkrácena tím, že odevzdala úpadci 80.000 Kč k zaplacení kupní ceny, úpadková podstata si však dala celý dům připsati do svého knihovního vlastnictví. Nepřešlo tedy spoluvlastnictví k nedílné polovici domu z majetku žalobkyně do majetku úpadkové podstaty a nemůže se proto žalobkyně domáhati vydání nedílné polovice této nemovitosti na základě bezdůvodného obohacení úpadkové podstaty.

Rovněž neplyne z přednesu žalobkyně, že jde o případ § 21 konk. ř. Neboť ustanovení to předpokládá smlouvu o vzájemném plnění, jež nebyla v době prohlášení úpadku vůbec splněna ani úpadcem ani druhou stranou, anebo nebyla splněna úplně. Žádného z těchto předpokladů tu však není, neboť podle žaloby odvozovala žalobkyně svůj nárok z jednání, jež vedl její manžel, inženýr Valter V. s firmou Č., tedy z plné moci nebo z příkazu (§ 1002 obč. zák.) žalobkyní mu uděleného. Smlouva zmocňovací, jakož i příkaz nejsou však dvojstrannými smlouvami ve smyslu § 21 konk. ř., poněvadž vzniká jimi bezprostředně jen závazek zmocněnce nebo příkazníka k obstarání příkázaného jednání a teprve později jako důsledek provedeného jednání vzniká i vzájemný závazek příkazatele nebo zmocnitele k náhradě škody a výloh příkazníkových (§ 1014 obč. zák.). Není tu však ani druhého předpokladu, že smlouva nebyla žádnou stranou úplně splněna, neboť žalobkyně splnila podle svého přednesu plně. Tvrdila, že odevzdala inž. V-ovi 80.000 Kč k zaplacení kupní ceny, a nebylo tvrzeno, že příkazníku inž. V-ovi vznikly jednáním tím výlohy nebo škoda, kterou by se žalobkyně zdráhala mu nahraditi. Nejde tedy o případ § 21 konk. ř. vůbec, nýbrž o případ, na nějž se vztahuje § 22 b) starého konk. ř. čis. 1/1869 ř. z., kteréžto ustanovení nový konk. řád nepřevzal podle pamětního spisu jako samozřejmé. Podle onoho ustanovení měla druhá strana (nikoli úpadce), úplně smlouvu splnivší, uplatniti svůj nárok proti podstatě podle předpisů konk. řádu a, nespočíval-li v peněžním plnění nebo v nároku na vrácení věci, žádati odškodnění. To platí i o dvoustranných smlouvách, jež nejsou ustanovením § 21 konk. ř. míněny. Mohla by tedy žalobkyně ohlásiti svůj nárok, převedený podle § 14 prvý odstavec konk. ř. na peněžní pohledávku i za platnosti nového úpadkového řádu do úpadku jako pohledávku úpadkovou, pokud ovšem by jí nepřislušel nárok na vyloučení podle § 44 konk. ř.

Zbývá tedy jen řešiti otázku, zda jde o nárok na vyloučení podle § 44 konk. ř. Nárok takový zůstává úpadkem nedotčen (§ 11 konk. ř.) a předmětem jeho může býti věc v nejširším slova smyslu (§ 285 obč. zák.). Mohou se tedy nároky takové zakládati nejen na věcném právu, nýbrž stačí i nároky obligační, jen když majetkový předmět nepatří do úpadcova majetku, ale přes to byl pojat do podstaty. Dovolatelka na věcném právu nárok svůj nebuduje. Zůstává tedy jen obligační nárok na vydání věci — z kupní smlouvy — a nejde tu o vyloučení pohledávky. Nároky na vydání věci mohou býti předmětem vylučovacího práva. Kdo tvrdí, že mu patří obligační nárok k věci, již na sebe převedla úpadková podstata, musí dokázati, že mu nárok v době vylučování příslušel, což značí v souzeném případě, že žalobkyně musí dokázati, že sama nabyla prostřednictvím svého manžela přímo proti firmě Č. nároku na vydání určité věci. Že inž. V. sjednal proti prodávatelce nárok na vydání, pokud se týče na převod koupeného domu, není sporné. Dala-li mu žalobkyně plnou moc anebo příkaz, by pro ni získal část tohoto domu, nabyla tím proti němu nárok, by jí zjednal i listinu podle § 431 obč. zák. a §§ 26, 27, 31, 32 knih. zák. ke vkladu spoluvlastnictví schopnou. Tvrdí-li žalobkyně v dovolání, že její nárok nemá s plnou mocí udělenou manželé nic co činiti, míní tím zřejmě jen, že plná moc úpadkem zmocněnce zanikla (§ 1024 obč. zák.). Nepozbyla tím však onoho nároku, jehož nabyl pro ni, na základě plné moci nebo příkazu, její manžel již před úpadkem (§ 1009 obč. zák.), zejména nelze ze zániku plné moci dovozovati vzdání se již dříve platně nabytého nároku. Kdyby tedy bylo zjištěno, že manžel žalobkyně při kupu domu prohlásil prodávatele, že kupuje celý dům pro sebe a svou rodinu, a že jednal při tom z příkazu své manželky, jež mu na kupní cenu poskytla 80.000 Kč, plynulo by z toho, že žalobkyně nabyla ze smlouvy přímo nárok proti prodávatelce (§ 1017 první věta obč. zák.). Převedla-li tento nárok na sebe úpadková podstata tím, že si dala připsati celý dům, realizovala ve skutečnosti jen původní trhovou smlouvu z roku 1923, neuzavřela však novou smlouvu, jak mylně má za to odvolací soud. Tím by byl však odůvodněn zažalovaný nárok žalobkyně na vyloučení jejího nároku ke koupenému domu z úpadkové podstaty podle § 44 konk. ř. a byla by oprávněna i další její žádost, že na základě rozsudku může býti podle § 350 ex. ř. vloženo pro ni vlastnické právo k nedílné části koupeného domu. Poněvadž se odvolací soud, vycházející z jiného právního názoru, nezabýval zjišťováním skutkových okolností v předešlém odstavci uvedených, je řízení neúplné a bylo proto napadený rozsudek podle § 510 c. ř. s. zrušiti.

Čís. 11130.

Od náhradního nároku poškozeného proti škůdci (od присouzené renty) jest odečísti, co zaplatila poškozenému nemocenská pojišťovna na nemocenském.

(Rozh. ze dne 31. října 1931, Rv I 1917/30.)